

Розділ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.2

О. Г. СЕМЕНЮК

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАННЯ ЩОДО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ

Розглянуті основні концепції та теорії об'єкта злочину, які сформувалися у сучасній кримінально-правовій науці; проаналізовано наукові дослідження, спрямовані на критичне переусвідомлення традиційних положень теорії об'єкта злочину як суспільних відносин; аргументується положення про те, що найбільш вірною за своєю суттю є теорія об'єкта злочину як сфери життєдіяльності людей.

Ключові слова: об'єкт злочину, суспільні відносини, інтереси, блага, цінності, сфери життєдіяльності людей.

Семенюк А. Г. Актуализация вопроса про объект преступления

Рассмотрены основные концепции и теории объекта преступления, сформировавшиеся в современной уголовно-правовой науке; проанализированы научные исследования, направленные на критическое переосмысление традиционных положений теории объ-

екта преступления как общественных отношений; аргументируется положение о том, что наиболее верной по сути является теория объекта преступления как сферы жизнедеятельности людей.

Ключевые слова: объект преступления, общественные отношения, интересы, блага, ценности, сферы жизнедеятельности людей.

Semenyuk Oleksandr. Maintenance of issues according to the object of crime

The article describes the basic concepts and theories of object of crime that have emerged in modern criminal and law science; science research is analyzed, aimed at critical rethinking of traditional state of the theory of the crime object as social relations; argued the position that the most faithful is the theory of crime subject as a sphere of human activity.

Key words: object of crime, public relations, interests, benefits, values, areas of human activity.

Учення про об'єкт злочину є одним із найважливіших питань доктрини кримінального права, оскільки від з'ясування сутності об'єкта злочину та визначення його поняття залежить правильне розуміння багатьох проблем кримінально-правової охорони. Будучи системоутворюючим елементом складу злочину, об'єкт дозволяє розкрити сутність злочину та встановити його суспільно небезпечні наслідки¹. Він обумовлює не лише виникнення кримінально-правової заборони, а і його юридичну структуру, обсяг та межі кримінально-правової охорони, а також більшість об'єктивних та суб'єктивних ознак складу злочину.

Значний внесок у розробку проблеми об'єкта злочину в різні часи зробили такі науковці, як М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, М. Беляєв, Я. Брайнін, Ф.Г. Бурчак, В. Винокуров, С.Б. Гавриш, В. Глістін, Ю. Демидов, М. Дурманов, В.П. Смельянов, М. Загородников, Є. Каїржанов, М.І. Ковальов, М. Коржанський, В. Куд-

рявцев, В. Мальцев, А.В. Наумов, Б. Нікіфоров, Г. Новосьолов, М. Панов, А. Піонтковський, А.О. Пінаєв, С. Познишев, В. Сташис, М. Таганцев, В. Тацій, А. Трайнін, В.М. Трубников, Є. Фролов, Є.В. Фесенко та інші автори. Однак, незважаючи на значну увагу до цього питання з боку науковців, єдиної точки зору щодо об'єкта злочину так і не вироблено.

Дослідження об'єкта злочину було розпочато ще в XIX ст. При цьому першою спробою віднайти відповідь на це питання можна вважати роботу німецького криміналіста П. Феєрбаха, який у 1810 році назвав злочином діяння, що знаходиться під загрозою кримінального закону та посягає на суб'єктивне право іншого². Теорію об'єкта злочину як суб'єктивного права підтримав російський дослідник В. Спасович, який визначив злочин як протиправне посягання на право будь-кого, настільки істотне, що держава, вважаючи це право однією з необхідних умов суспільного життя, за недостатності інших засобів охорони, захищає його непохитність покаранням³.

У подальшому теорія кримінального права доповнилася й іншими поглядами на об'єкт злочину, під яким, зокрема, визнавалися «людина зі всіма її правами та установами, які ним як суспільною істотою створюються» (А. Кістяківський)⁴; загальне та приватне право, за якого «все право, все суспільство, вся держава лише безпосередньо затронуті злочином» (Н. Неклюдов)⁵; правові норми та конкретні блага, інтереси (Н. Сергієвський)⁶; «юридична норма у її реальному бутті» (Н. Таганцев)⁷.

Після 1917 року розпочався «процес руйнації та знищення старого буржуазно-поміщицького права, створення засад радянського соціалістичного кримінального права»⁸. Опубліковані 12 грудня 1919 року «Керівні засади», які стали «своєрідним досвідом узагальнення судово-трибунальської практики за перші два роки існування диктатури пролетаріату, а разом із тим інструкцією судам для подальшого їх розвитку»⁹, унормували поняття кримінального права, під яким стали розуміти «правові норми та інші правові засоби, якими система суспільних відносин даного класо-

вого суспільства охороняється від порушення (злочину) шляхом репресій покарання». Крім цього, у статті 5 «Керівних засад» було закріплено визначення злочину, яким визнавалося «порушення порядку суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом»¹⁰.

Пізніше наведені положення щодо об'єкта злочину майже без змін були відтворені в Основних засадах кримінального законодавства СРСР та союзних республік 1924 р.¹¹ та у Кримінальному кодексі УРСР 1927 р.¹²

Теоретичне обґрунтування об'єкта злочину як системи суспільних відносин було започатковано у 1925 році А. Піонтковським¹³ та підтримано більшістю науковців¹⁴.

З огляду на авторитет учених, які поділяли цю теорію (А. Піонтковський, В. Кудрявцев, Б. Нікіфоров, Я. Брайнін, Е. Фролов, В. Глістін, М. Коржанський, В. Тацій тощо), багато десятиліть поспіль науковці не наважувалися виносити на обговорення інші погляди щодо змісту аналізованого явища, що негативно вплинуло на стан його дослідження. Автори монографій, підручників, дисертаційних досліджень та наукових статей стали розглядати теорію об'єкта злочину як суспільних відносин без будь-яких обґрунтувань та спроб критичного переусвідомлення її положень.

Незважаючи на те, що вже у 1980 році Н. Коржанський наголошував на тому, що «розвиток права та юридичної науки в даний час підійшли до того рівня, за якого загальне визначення об'єкта правової охорони... у самому загальному вигляді як суспільних відносин вже не може задовольнити ні теорію, ні практику»¹⁵, лише у 1994 р. С. Гавриш порушив це «табу» та піддав критиці зазначену концепцію як «штучну та ефемерну конструкцію» з «політизованим, яскраво вираженим ідеологічним підходом»¹⁶. Зокрема, він звернув увагу на те, що з позиції теорії об'єкта як суспільних відносин виходить, що кримінальне право нібито «охороняє не матеріальні цінності і блага, життя, здоров'я, довкілля та ін., а навпаки, якусь форму їх прояву, ті чи інші зв'язки між суб'єктами відносин»¹⁷.

Пізніше, обґрунтовуючи свою позицію, С.Гавриш зазначав, що суспільні відносини є категорією абстрактною, яку найчастіше зводять до закону як елемент складу злочину швидше з політичних, а не з правових міркувань. За своєю природою, як і будь-яка уявна модель, вони не матеріальні та безтілесні й носять тільки «характер інформаційного зв'язку». Тому не можна заподіяти шкоду тому, що в реальному житті не існує. Яким би чином, використовуючи будь-які аргументи, доводилася би теза, що злочином заподіюється шкода суспільним відносинам, у реальній дійсності нічого подібного не відбувається і відбуватися не може. Можуть бути знищені матеріальні предмети, щодо яких вчиняються злочини, зникнути явища, які стали підставою для останніх, суспільні зв'язки залишаються незмінними або будуть видозмінені нашою ж свідомістю, але не більше. Насправді, будучи розглянуті як об'єкт злочину, вони служать своєрідним містком між поняттям складу злочину й поняттям злочину, поєднуючи абстрактну уявну модель злочинного з реальністю¹⁸.

Цю позицію підтримав російський вчений Г. Новосьолов, який наголосив, що «обравши шлях не від окремого до загального, а від загального до окремого і фактично «запрограмувавши» себе на необхідність розуміння суспільних відносин як об'єкта кожного злочину, радянська кримінально-правова наука за весь період свого існування так і не змогла створити теорію, здатну усунути розбіжності між декларованим загальним розумінням об'єкта та його характеристикою стосовно конкретних складів злочину. Не тільки раніше, але й у наш час прибічники критикованої точки зору в межах Особливої частини як об'єкт злочину розглядають особистість, здоров'я, честь, гідність, конституційні права і свободи, громадську безпеку, конституційні засади, мир і безпеку людства тощо – те, що ніяк не може бути названо суспільними відносинами як такими»¹⁹.

Про невідповідність сучасним поглядам на соціальні цінності традиційної концепції об'єкта злочину як суспільних відносин, вказували також автори підручника з кримінального права України

за редакцією П.Матишевського²⁰. Основним її недоліком вони вважали певне перебільшення значення категорії «публічного» стосовно до категорії «приватного» у сфері соціального життя. Внаслідок недооцінки значення людини в соціальному житті та її особистості, саме поняття «людина» підмінюється знеособленим поняттям «особа як сукупність суспільних відносин»²¹.

З огляду на ці ґрунтовні зауваження щодо невідповідності концепції «об'єкт злочину – суспільні відносини» реальному стану речей, її сучасні послідовники намагаються одночасно визнати об'єктом злочину як суспільні відносини, так і певні блага та інтереси²². Зокрема, Н. Савінова пропонує дійти консенсусу між різними підходами щодо об'єкту злочину з урахуванням позиції, що базується на «обґрунтуванні необхідності сприйняття об'єкту злочину з урахуванням особливостей саме суспільних відносин. Структура будь-яких суспільних відносин складається із суб'єктів, об'єкту та змісту таких відносин. Отже, така структура і, відповідно, самі суспільні відносини включають і об'єкт таких відносин, який може бути і благом: життя, спілкування тощо, і інтересом. Отже, у якості об'єкту злочину доцільно розглядати також і об'єкт суспільних відносин із приводу якого вони відбуваються»²³.

На наш погляд, такий підхід не враховує ту обставину, що блага та інтереси, будучи об'єктом суспільних відносин, виступають у якості їхніх складових частин. Тому, виходячи із законів формальної логіки, не можна розглядати суспільні відносини та їх складові як однопорядкові поняття, що співвідносяться між собою як ціле та частина. Крім цього, звертає на себе увагу той факт, що у запропонованій Н. Савіновій конструкції суспільні відносини є певним доповненням до благ та цінностей, які виступають у ролі самостійного безпосереднього об'єкту злочину. Але чи потерпають від злочину самі суспільні відносини?

Як вважають прихильники цієї концепції, якщо суспільні відносини якимось чином і потерпають, то, так би мовити «крикошето», у вторинному порядку, «порядк» із дійсним безпосереднім

об'єктом, тобто фактично заподіяння шкоди суспільним відносинам відбувається не в реальній дійсності, а в уяві дослідників, оскільки самі суспільні відносини є науковою абстракцією. Так, Б. Нікіфоров, визнаючи загальним об'єктом злочинів суспільні відносини, у той же час вказує, що «таке теоретично правильне розуміння і визначення об'єкта, тим не менш представляє собою змістовну абстракцію»²⁴. Але якщо суспільні відносини є категорією абстрактною, то за своєю природою, як і будь-яка уявна модель, вона нематеріальна і безтілесна, а тому заподіяти реальну шкоду їй неможливо.

На думку С.Гавриша, концепції об'єкта злочину найбільш повно відповідає формула «об'єкт – правове благо», яка вдало поєднує в собі, з одного боку, вказівку на специфіку кримінального права (кримінальна відповідальність настає лише за посягання на блага, що охороняються законом), а з іншого – вказівку на реальне благо, як цінність, що охороняється²⁵. За всієї привабливості ця теорія також не може бути визнана універсальною та такою, що здатна охопити собою всі без винятку охоронювані кримінальним законом реальні об'єкти, яким завдається або може бути завдана шкода злочинними посяганнями.

Так, відповідно до Великого тлумачного словнику сучасної української мови, «благо – це добро, щастя; достатки, вигоди, дари природи і т. ін.; все те, чого потребує людина в житті»²⁶. Тобто благо – це те, що задовольняє потреби та асоціюється з добром. Однак такий зміст цього поняття не охоплює споживачів цих благ – суб'єктів суспільних відносин (у т.ч. саму людину), які не можуть вважатися благом, але також нерідко виступають у якості безпосереднього об'єкта злочинного посягання.

Це підтверджується також і позицією представників київської школи кримінального права, які вважають, що об'єктом злочину мають визнаватися не якісь абстрактні суспільні відносини, а конкретні людські, суспільні або державні цінності. Структурними частинами цінностей, що охороняються кримінальним законом, є три їх різновиди: суб'єкти суспільних відносин, блага, що належать цим суб'єктам, предмети, залучені до сфери цих відносин²⁷.

Як бачимо, у запропонованій структурі об'єкта злочину благо виступає лише як один із його елементів і не вичерпується ним, а тому не може розглядатися в якості його узагальнювального поняття. При цьому пропозиція цих науковців щодо визнання об'єктом злочину не суспільних відносин, а суспільних цінностей, також не є безспірною, оскільки сучасній правовій науці притаманна дихотомічність підходів до індивідуального та соціального сприйняття цінностей як категорії.

Зокрема, О. Бандура зазначає: «загальнолюдські цінності є цінностями, які були вироблені людиною як членом суспільства в його межах»²⁸, і наполягає на тому, що кожна цінність має як індивідуальну так і соціальну складову²⁹. І. Патерило, обґрунтовуючи цінність як філософсько-юридичну категорію, вказує: «загальнолюдські цінності є важливими підвалинами права, що, зі свого боку, гарантує їх існування на суспільному й індивідуальному рівнях»³⁰.

Зі змісту обох наведених тверджень випливає, що цінність повинна мати двоєдине визнання: індивідуальне та соціальне. Тобто цінність є суспільною цінністю, коли вона визнається такою у всезагальному розумінні, що ніким не ставиться під сумнів, як щось позитивне та корисне. Проте не завжди те, що законодавець вважає цінністю, визнається цінним на індивідуальному рівні, і навпаки, певні цінності в уявленнях конкретної особи або групи осіб не завжди є такими для більшості членів суспільства. Тому така оціночна категорія як «цінність» також не може розглядатися в якості узагальнювальної категорії безпосереднього об'єкта злочинних посягань.

Поряд із окресленими вище науковими поглядами в доктрині кримінального права продовжує залишатися дискусійним питання щодо кримінально-правового поняття інтересу як об'єкта злочину.

З точки зору психології інтерес – це причина дій індивіда, соціальних суб'єктів, яка визначає їхню поведінку й породжується безпосередньо мотивами, помислами, ідеями індивідів³¹. Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує поняття «ін-

терес» як «увагу до чого-небудь, зацікавленість чимось, прагнення, потреби...»³². З точки зору права категорію «інтерес» можна розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значеннях. Так, суб'єктивний інтерес характеризується як емоційна оцінка суб'єкта реальної дійсності, у той час як об'єктивний інтерес – це оцінка ступеня суспільної корисності явища матеріального світу, що не залежить від психоемоційного ставлення до нього суб'єкта. На думку А. Новрузова, інтерес можна розглядати в об'єктивному значенні з урахуванням того, що факти реальної дійсності мають пройти через свідомість людей, тому прийнятніше говорити про інтерес як об'єктивно-суб'єктивне явище³³.

В одному з рішень Конституційного Суду України, зазначається, що «у загальносоціальному значенні категорія «інтерес» розуміється як об'єктивно існуюча і суб'єктивно усвідомлена соціальна потреба, як мотив, стимул, збудник, спонукання до дії; у психології – як ставлення особистості до предмета, як до чогось для неї цінного, такого, що притягує. В юридичних актах термін «інтерес», враховуючи його як етимологічне, так і загальносоціологічне, психологічне значення, вживається у широкому чи вузькому значенні як самостійний об'єкт правовідносин, реалізація якого задовольняється чи блокується нормативними засобами»³⁴. Тому захищеність спонукальних до дій факторів як об'єкт злочину звучить не логічно. Інтереси, як вірно зазначив Конституційний Суд України, можуть задовольнятися або не задовольнятися, але не охороняються нормами кримінального законодавства.

У контексті розглянутого питання заслуговує на увагу концепція С. Познишева, який наголошував, що «об'єктом злочину може вважатися лише те, що служить, так би мовити, мішенню для злочинця, знищується, видозмінюється так чи інакше, словом, страждає від діяння злочинця»³⁵. С. Гавриш також зазначає, що реальна шкода може завдатися лише «певній конкретній категорії, втіленій у реаліях оточуючого світу»³⁶. На думку Г. Новосьолова, об'єктом будь-якого злочину (не лише спрямованого проти особи) є люди, які в одних випадках виступають як окремі фізичні особи,

у інших – як сукупність осіб, які мають чи не мають статусу юридичної особи, у третіх – як соціум (суспільство)³⁷.

Аналізуючи наведені позиції щодо об'єкта злочину, В.Ємельянов доходить висновку, що винна особа, яка вчиняє злочин, безпосередньо посягає не лише на людину, але й на ті чи інші різновиди, аспекти, прояви життя, діяльності людини, колективів, суспільства, їх безпеку, умови існування та функціонування, тобто на охоронювані кримінальним законом конкретні сфери (різновиди, прояви) життєдіяльності людей, які саме виступають в якості безпосередніх об'єктів злочинів як реальних явищ дійсності. Об'єктом злочинного посягання можуть бути життя, здоров'я, гідність особи, природне середовище, громадські та державні утворення, їх діяльність, умови функціонування тощо, тобто те, що існує в реальній дійсності, конкретно відчувається та чому може бути завдано реальної шкоди, яка піддається реальному визначенню та оцінці, та що взято під охорону кримінального закону незалежно від того, яке до цього відношення тих чи інших прошарків населення³⁸.

Проведений нами аналіз різноманіття наукових підходів до вирішення проблеми об'єкта злочину доводить актуальність цього питання та наявність плюралізму підходів до його розв'язання. На цьому тлі слушною є позиція П. Андрушка, який вважає, що «жодна з концепцій об'єкту злочину... не може вважатися єдино правильною («істиною в останній інстанції»), кожна з них має право на існування, оскільки має як позитивні, об'єктивно безперечні моменти, так і спірні або неприйнятні моменти, передусім з методологічної точки зору»³⁹.

На нашу думку, серед вироблених кримінально-правовою наукою уявлень щодо об'єкта злочину, найбільш обґрунтованим вважається такий підхід, згідно з яким в якості об'єкта злочину розглядаються сфери життєдіяльності людей. Водночас таке розуміння об'єкта злочину має бути більш конкретизоване шляхом виокремлення охоронюваних кримінальним законом конкретних сфер життєдіяльності людей, які виступають як безпосередні об'єкти злочинів, а саме:

- життя, здоров'я, честь та гідність людини;
- умови безпечного існування людини, суспільства та держави;
- створені людиною громадські та державні утворення, їхня діяльність та функціонування;
- конкретні блага, що задовольняють потреби людей у різних сферах життєдіяльності, та предмети, за допомогою яких ці блага задовольняються.

1. *Тацій В.Я.* Об'єкт злочину / В.Я.Тацій // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. - №1(1). – С.126.

2. *Фейербах П.А.* Уголовное право / Фейербах П.А. / пер. с немецкого. – СПб. : Медицинская тип., Тип. Гос. Комерц-коллегии: Тип. Имп Воспит. Дома, 1810. С. 21. **3.** *Спасович В.Д.* Учебник уголовного права. Часть Общая. Т.1. Вып.1. / Спасович В.Д. – С-Пб. : Тип. И. Огризко, 1863. – С. 84. **4.** *Кистяковский А. Ф.* Элементарный учебник общего уголовного права с подробным изложением начал русского уголовного законодательства. Часть Общая / Кистяковский А.Ф. – К. : Тип. И. и А. Давиденко, 1882. – С. 310.

5. *Неклюдов Н. А.* Руководство к Особенной части русского уголовного права / Неклюдов Н.А. – С.-Петербург : Тип. М. М. Стасюлевича, 1878. – С. 400. **6.** *Сергеевский Н. Д.* Русское уголовное право. Часть общая : Пособие к лекциям / Сергеевский Н.Д. ; под ред. С. Н. Трегубова. – 11-е изд., испр. и доп., посмертное. – Пет-роград : Типография М. М. Стасюлевича, 1915. – С. 243. **7.** *Таганцев Н. С.* Русское уголовное право. Лекции: Часть общая: В 2-х т. Т. 1 / Таганцев Н.С.; мост. и отв. ред. Загородников Н.И. – М. : Наука, 1994. – С. 40. **8.** *История Советского уголовного права. 1917-1947 / Герцензон А.А., Грингауз Ш.С., Дурманов К.Д., Исаев М.М., Утевский Б.С./.* – М. : Юридическое издательство Министерства юстиции СССР. – 1948. – С. 5. **9.** Там же. – С. 158. **10.** Там же. – С. 164. **11.** *Основные начала уголовного законодательства Союза ССР и союзных республик от 31 октября 1924 г. // Собрание Законов и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства СССР. 1924. № 24. Ст. 205.* **12.** *О введении в действие*

Уголовного Кодекса УССР в редакции 1927 года: Постановление ВЦИК от 8 июня 1927 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. 1927. № 26-27. Ст. 131. **13.** *Пионтковский А. А.* Уголовное право РСФСР: Часть общая / Пионтковский А.А. – М. : ГИЗ, 1925. – С. 129-130. **14.** *Кудрявцев В.Н.* О соотношении предмета и объекта преступления по советскому уголовному праву [Текст] / В. Н. Кудрявцев // Тр. воен.-юрид. акад. – 1951. – Вып. 13. – С. 51-60; Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву [Текст] / Никифоров Б.С. – М. : Госюриздат, 1960. – 232 с.; Брайнин Я.М. Уголовная ответственность и ее основания в советском уголовном праве / Брайнин Я.М. – М. : Юрид. лит., 1963. – 214 с.; Фролов Е.А. Спорные вопросы общего учения об объекте преступления [Текст] / Е. А. Фролов // Сб. уч. тр. Свердлов. юрид. ин-та. – 1969. – № 10. – С. 207-209; Глистин В.К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений) / Глистин В.К. – Л. : Ленинград. ун-т, 1979. – 128 с.; Коржанский Н.И. Объект посягательства и квалификация преступлений / Коржанский Н.И. – Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1976. – 188 с.; Таций В. Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / Таций В.Я. – Х. : Вища шк., изд-во при Харьк. гос. ун-те, 1988. – 198 с. **15.** *Коржанский Н.И.* Цит. праця. – С. 7. **16.** *Гавриш С.Б.* Уголовно-правовая охрана природной среды Украины. Проблемы теории и развитие законодательства / Гавриш С.Б. – Х. : Основа, 1994. – С. 25. **17.** Там же. – С. 28. **18.** *Гавриш С.Б.* Теоретические предпосылки исследования объекта преступлений / С.Б. Гавриш // Право и политика. – 2000. – №11. – С.9-10. **19.** *Новоселов Г. П.* Учение об объекте преступления. Методологические аспекты / Новоселов Г. П. – М. : НОРМА, 2001. – С. 23-24. **20.** *Кримінальне право України. Загал. частина: Підруч. Для студентів юрид. вузів і фак. / Андрусів Г.В., Андрушко П.П., Бенківський В.В. та ін.; за ред. П.С.Матишевського та ін. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 512 с. **21.** Там само. – С. 123. **22.** *Фріс П. Л.* Кримінальне право*

України. Загальна частина : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Фріс П.Л. – К.: Атіка, 2004. – С. 70; Савінова Н.А. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти : монографія / Савінова Н.А. – К. : ТОВ «ДКС», 2011. – С. 225-226. **23.** Савінова Н.А. Цит. праця. **24.** Никифоров Б.С. Цит. работа. – С. 113. **25.** Гавриш С.Б. Теоретические проедпосылки исследования объекта пре ступлений. – С. 15. **26.** Великий тлумачний словник сучасної української мови Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – С. 54. **27.** Кримінальне право України. Загал. частина. – С. 124-125. **28.** Бандура О. Основні цінності права як система / О. Бандура // Право України. – 2008. – №5. – С.14. **29.** Там само. – С. 19. **30.** Патерило І.В. Право як ціннісна категорія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 / І.В. Патерило ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2006. – С. 6. **31.** Філософський словник / за ред. В.І.Шинкарука. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Головна ред. УРЕ, 1986. – С. 237-238. **32.** Великий тлумачний словник сучасної української мови Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – С. 401. **33.** Новрузов А. Необходимость и возможность достижения баланса публичных и частных интересов с помощью государственного налогообложения / А. Новрузов // Государство и право. – 2003. - №8. – С.98-101. **34.** Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 року №18-рп / 2004 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) // Офіційний вісник України. – №50. – Ст. 3288. **35.** Познышев С.В. Учебник уголовного права: Очерк основных начал Общей и Особенной части науки уголовного права. – 1: Общая часть / Познышев С.В. – М. : Юриздат НАРКО-МЮСТА, 1923. – С. 53. **36.** Гавриш С.Б. Уголовно-правовая охрана природной среды Украины. – С. 60. **37.** Новоселов Г.П. Цит. работа. – С. 60. **38.** Емельянов В.П. Терроризм и преступления с

признаками терроризирования: уголовное-правовое исследование / Емельяно В.П.– СПб. : Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – С. 177-178. 39. Андрушко П.П. Злочини проти виборчих прав громадян та їх права брати участь у референдумі: об'єкт і система / П.П. Андрушко// Кримінальне право України. – № 12. – 2006. – С. 22-23.

Semenyuk Oleksandr. Maintenance of issues according to the object of crime

Conducted analysis of the diversity of scientific approaches to the problem of the object of crime proves the relevance of this issue and the existence of pluralism of approaches to its resolution.

These views can be divided into groups and scientists who support them. In particular, the object of the crime usually means:

- subjective right of another (and P.Feyerbah V.Spasovych);
- man with all his rights and institutions (A. Kistyakovskyy);
- general and private law in which "all right, all of society, all state are only directly affected by crime" (N.Neklyudov);
- law canons and specific benefits, interests (N.Serhiyevskyy)
- legal norm in its real being (N. Tagantsev);
- system of social relations (A. Piontkovskyy, V. Kudryavtsev, B. Nikiforov, Y. Brainin, E. Frolov, V. Hlistin, M. Korzhankyy, V. Tacyi and others),
- public relations, certain interests and benefits (P.Fris and N.Savinova)
- legal benefit (S.Havrysh);
- specific human, social or public values (H.Andrusiv, P.Andrushko, V.Benkivskyy, P.Matyshevskyy etc.);
- people who in some cases act as separate individuals, in other - as a set of persons with or without legal status, in the third ones - as a society (G. Novoselov);
- real phenomena of reality (V.Yemelyanov).

Against this background, quite reasonable position is the position of P. Andrushko, who believes that «none of the concepts of property

crime ... can not be considered the only correct («ultimate truth»), each of them has the right to exist because it has both positive, objective undeniable moments and controversial or inappropriate moments, especially from methodological point of view».

In our opinion, among produced criminal justice science concepts about the object of the crime, the most reasonable one is the approach whereby the object of crime areas of human activity are considered. However, this understanding of the object of the crime should be more concretized by isolation of protected by criminal law specific areas of human activity, that act as immediate object of the crime, namely:

- life, health, honor and dignity;
- safe conditions of human existence, society and the state;
- man-civic and governmental entities, their activities and functioning;
- specific benefits that meet the needs of people in different spheres of life, and the things by which these benefits are met.

Key words: object of crime, public relations, interests, benefits, values, areas of human activity.